

Fekete Károly¹:

A Húsvét Homiletikuma

The Homiletics of Easter.

The death of Jesus was the sacrifice of the obedient and loving Son until death. Good Friday and Easter are inseparable. The cross and the resurrection together make Jesus the Christ and the Saviour. The sacrifice of the cross is linked to the open tomb of our Lord. And this interconnection can invite us to rejoice.

If I understand the significance of Easter, I can also believe in its reality. The resurrection must not only be taught, but also believed. Otherwise, my creed of the resurrection is *sacrificium intellectus* (the victim of reason), an empty, arbitrary, and contradictory statement.

The triple benefit of the resurrection of Christ is referred to in the 45th question–answer of the Heidelberg Catechism as the three time planes: the past, the present, and the future showing the threefold consolation of the resurrection. *The first time plane* recalls the memorable past, the first Easter, when the Prince of Life came out of the tomb of Joseph Arimathia. *The second time plane* points to the present. Christ has overcome the power of death to learn to walk in new life right now. Everything that must happen to us must be under the power of the living Jesus Christ. *The third time plane* is the Future: Christ overcame the power of death, so there will be a resurrection for us. God brought life to triumph with the resurrection of Christ. His resurrection is the keystone of the glorious resurrection that will come upon Christ's return.

The Resurrection of Jesus Christ is a guarantee of the renewal of the whole created world. The relationship between the present world and the “new heavens and new earth” (2 Peter 3,13) is characterized by continuity and discontinuity at the same time: we are waiting for the ultimate salvation that we have already “tasted” and which will be quite different from what we can think or imagine.

Keywords: Saviour, Easter, triple benefit of the resurrection, homiletics

„Minden keresztyén prédikáció rejtett főtételének annak kell lennie, hogy Krisztus feltámadott... Mindig hiábavaló a prédikáció, ha nem Krisztus feltámadásának húsvéti bizonyossága képezi láthatatlan alapját.”² Jézus halála a mindhalálíg engedelmes és minket szerető Fiú áldo-

---

¹ Egyetemi professzor, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, email: fekete@drhe.hu

² JOÓ Sándor: *Húsvét homiletikuma*, Debrecen, 1942. 5.

zara volt. Engesztelő áldozat érettünk, Ádám „árváiért”.

A legcsodálatosabb, leghűségesebb mártírok sem támadtak fel, de a Megváltó – igen. Az Atya előhozta a juhok nagy pásztorát a halálból, meghallgatva Jézus kiáltását: „Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

Nagypéntek és Húsvét elválaszthatatlanul egybetartozik. A kereszt és a feltámadás együtt teszi Jézust Krisztussá, Szabadítóvá. „Nagypéntek Húsvét nélkül abszolút csőd. Húsvét Nagypéntek nélkül pogány theofánia.” (Ravasz László) „Krisztus halála a kifizetett adósság nyugtája.” (Spurgeon) A kereszt áldozata összekapcsolódik Urunk megnyílt sírjával. S ez az összekapcsolás örömteli ujjongásra hívhat bennünket.

A feltámadás hitelesíti a keresztet. Nincs külön keresztben kiszenvedett Jézus és egy ettől függetlenül újraéledt Krisztus, hanem a Szenvedő és a Feltámadott ugyanaz. Az élő Krisztus a keresztyén hitvallás alapja és tartalma. Ezért a húsvéti igehirdetés szólhat a Jézus Krisztus valóságos jelenlétéről. „A feltámadás ereje a jelenben úgy hat, mint Jézus Krisztus valóságos jelenlétének személyes energiája.”³

A feltámadás a keresztyén hit és az evangélium középpontja. Ahogyan K. Barth kifejti:

„A keresztyén gyülekezet a húsvéti gyülekezet. Prédikálásunk: húsvéti prédikálás, énekeink húsvéti énekek, hitünk: húsvéti hit. Nemcsak teológiai crucisunk van, hanem teológia resurrectionisunk is, és ezért teológia gloriaenk is; ti. a Megfeszítettként diadalmaskodó megfeszített Jézus Krisztusban valósággá lett és megjelenített új ember dicsőségének teológiája; eme ember halálán alapuló és eredező örök életünk ígéretének teológiája.”⁴

Ha húsvét jelentőségét megértem, akkor tehetek hitet annak valóságáról is. A feltámadást nem csak tanítani kell, hanem hinni is. Máskülönben a feltámadásról szóló hitvallásom *sacrificium intellectus* (az értelem áldozata), üres, önkényes és az értelemnek ellentmondó állítás. Tehát a feltámadás jelentőségének és üdvtörténeti jelentésének kérdésében valóságossága is eldől. (Heinrich Ott)

A Krisztus feltámadásának hármas hasznát a Heidelbergi Káté 45. kérdés–felelete⁵ a múlt – jelen – jövő három idősíkjára vonatkoztatja, felmutatva a feltámadás hármas vigasztalását.

---

³ CZEGLÉDY Sándor: *A homiletika vázlatja*, Debrecen, 1971. 177. Vö. Jel 1,17–18; Jn 8,51; Jn 6,54.

⁴ Karl BARTH: *Kirchliche Dogmatik IV/2*. 394–397.

⁵ *Mit használ nekünk Krisztus feltámadása?* – Először azt, hogy feltámadásával legyőzte a halált, hogy minket is részesítsen abban az igazságosságban, amelyet halálával szerzett. Másodszor: hatalmával már most új életre támaszt minket is. Harmadszor: Krisztus feltámadása a mi boldog feltámadásunk záloga.

Az első idősík azt az emlékezetes múltbéli, történelmi, első húsvétot idézi, amikor az Élet Fejedelme kijött az Arimátiai József sírboltjából, amikor elhangzott az angyal szájából: „Nincsen itt, hanem feltámadott, mit kerestek a holtak között az élőt” (Lk 24,6).

Krisztus legyőzte a halált, és megigazolást szerzett az embernek. Szépen fejezi ki ezt Hunyadi Ferenc hajdani debreceni püspök: „aki bárány volt a szenvedésben, feltámadásában lett oroszlánná.” Az örömhír az, hogy Isten szenvedő Báránya és Júda győztes oroszlánja a miénk. Értünk halt meg, és érettünk támadott fel. Részeltet, magához emel, megajándékoz. Vele járulhatunk a megengesztelődött Atya elé.

Húsvétkor nem az ember a főszereplő a maga vallási-hitbeli problematikájával, hanem a halálon győzedelmes Krisztus. Amennyiben Krisztus a halálban maradt volna, nem tehetett volna minket részesévé a halálával szerzett igazságnak. Igencsak figyelemre méltó gondolatmenet ez ma, amikor annyira emberközpontúan gondolkodunk.

Az első húsvétkor helyreállt a viszony Isten és ember között, mert Krisztus kiengesztelte az Atyát. Krisztus legyőzte a halál hatalmát, ezért valóságosan felmentette az embert Istennel szembeni tartozásunk alól. A megnyitott úton Ő maga vezet minket. Megszerezte az igazságot, az „igaz” viszonyt. Az első haszon esetében még véletlenül sem szabad a társadalmi igazságosságra gondolni, hanem itt Krisztus megigazító igazságosságáról van szó. A feleletben a legtipikusabb református jellegű kifejezés az igazságban részesítés (*participáció*), amely az ajándékozott igazság hangsúlyozása. Olevianus ezt így magyarázza:

„Amikor Krisztus a helyettes üdvözítő munkájában minden mi bűnünkből dicsősegesen feltámadt, ez azt jelenti, hogy minden bűnünk a Krisztus testére vettett, és ezek közül egy sem maradt teljes büntetés és megfizetés nélkül. Mert másként Krisztus nem támadhatott volna fel, ha csak egy bűn is (mint Istennek való tartozás) megmaradt volna, mert akkor még a bűn zsoldja a halál lenne érvényben.”⁶

Krisztus feltámadása által legyőzte a halált.

„Jézus Krisztus személyében helyettünk teszi ki magát a halálos viszony nélküliségnek, hogy éppen ott, ahol a bűnös élet befejeződik, egy új kezdetet készítsen. Hiszen azáltal, hogy a mi kapcsolat-nélküliségünket, a bűn halálos átkát önmagán elhordozta, az igazságát, saját létének kapcsolatrendszerét úgy érvényesíti, hogy azt felénk fordítja és ezáltal megigazított bűnösökké tesz bennünket.”⁷

⁶ Idézi G. VAN DEN END: *Zondag 17*, in: J.H. van de Bank et al. (red.): *Kennen en vertrouwen: handreiking bij de prediking van de Heidelbergse Catechismus*, Boekencentrum, Zoetermeer, 1993. 153, 155.

⁷ Eberhard JÜNGEL: *Igazságból való élet – Isten cselekvése és az emberi tett*, (ford. Básti Péter) Másik oldal, Felvidéki Teológus Fórum, 1997. február 27., 3. szám. 19.

Amikor kimondjuk, hogy a halál legyőzött, azt jelenti, hogy a halál mint a bűn által nyeregbe segített hatalom (Róm 5,12–13) Krisztus által kivetettetett a nyeregből. A húsvéti igehirdetés éppen ezért győzelmi jelentés. A halál hatalmával való végső leszámolás még ezután következik: mint utolsó ellenség töröltetik el a halál (1Kor 15,26).

Hasznunk a feltámadásból, hogy nekünk nem halott király a fejedelmünk, hanem az Élő Krisztus, a Hű és Igaz, s általa új igazságunk van.

A második időskor a jelenre mutat. Krisztus legyőzte a halál hatalmát, hogy már most megtanuljunk az új életben járni. Mindannak, aminek velünk történnie kell, az élő Jézus Krisztus hatalma alatt kell történnie. A HK-felelet azt mondja: *az Ő ereje már most minket is új életre támaszt. „Minket, akik meg voltunk halva a vétkek miatt, megelevenített, együtt a Krisztussal”* (Ef 2,5-6). Majd később felszólító formában mondja Pál: *„Serkenj fel, aki aluszol, és támadj fel a halálból, és felragyog tenéked a Krisztus”* (Ef 5,14). A feltámadás ünnepének evangéliuma arról győz meg, hogy itt ezen a földön lehet és érdemes a bűn álmából, sőt halálából felébredni, megtérni, új életet élni.

Amikor az ember megtér, akkor új, minőségileg más élet kezdődik számára Krisztussal: *„mert ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott”* (Lk 15,24). Pál apostol teológiájában nagyon sokszor találkozunk azzal, hogy amíg az ember meg nem tér, addig tulajdonképpen halott. Lehet, hogy érvényes rá a „biosz” fogalma, tulajdonképpen él, vegetál, de a megtérésre (fel)támadás nélkül nem jöhet el az a másik fajta élet, a „zóé”, amely az Istennel élt minőségi életet jelenti. Amikor ez a fajta feltámadás megtörténik, onnan kezdve számítja az új életet Pál apostol, ott kezd el az ember igazán élni, mert az ember új perspektívát lát meg, már ebben a földi életben. *„Nemcsak az igazság viszonya állott helyre Isten között és mi közöttünk, hanem ebben a helyreállított viszonyban bennünk magunkban is megfordul az élet iránya és kicserélődik az élet tartalma.”*⁸

Amikor az új életről van szó, mi gyakran elsősorban egy feladatra, egy parancsra gondolunk. A Krisztus feltámadásában megnyilvánuló erő úgy jelenik meg, mint amely a Krisztus-testben, a gyülekezetben folyamatosan ható erő. A feltámadás tehát nem olyan történeti tény, amely csak a múlthoz tartozik, hanem a Krisztus feltámadásában megnyilvánuló erő a jelenben is megtapasztalható. A keresztyén ember számára ez az erőmegnyilvánulás a legvilágosabb bizonyítéka annak, hogy Ő valóban feltámadott.⁹

Hasznunk a feltámadásból, hogy *„nem világhírű elméletek, népszövetségek, sopánkodások, egyezmények, emberi elgondolások, tiszavirág-filozófiák fogják megoldani ennek a fájó emberi életnek ezer kínzó sebéit, az ifjúság elhelyezkedését, az új magyar holnap égető kérdéseit, hanem egyes-egyedül a Feltámadott, Jézus Krisztusnak erői.”*¹⁰ A kibontakozás egyetlen útja: Krisztussal, az Ő erőivel egy új életre indulhatunk.

---

⁸ VICTOR János: *Megigazulás, megszentelődés, megdicsőülés*, in: *Az Út*, 1951/41. 2.

⁹ VAN DEN END: *Zondag* 17, 153.

¹⁰ PAP Ferenc, in: *Kálvinista Szemle*, (XIV.) 1933/17. 137.

A harmadik idősík a jövőé: *Krisztus legyőzte a halál hatalmát, ezért számunkra is lesz feltámadás.* Isten diadalra vitte az életet a Krisztus feltámadásával. Az ő feltámadása annak a dicsőséges feltámadásnak a záloga, amely majd a Krisztus visszajövetelkor fog megtörténni. A zálog kifejezés itt arra utal, hogy a Krisztus feltámadásának ténye adja meg nekünk azt a garanciát, biztosítékot és bizonyítékot, hogy egyszer mi is fel fogunk támadni. Maga a Feltámadott ad szemléltető példát arra, hogy Isten megváltó munkája bennünk is ki fog teljesedni. Ezért boldogító tudni, hogy „*az én Megváltóm él, és az én porom felett megáll!*” (Jób 19,25). Ezután nem lesz már többé halál, bizonytalanság, s eljön a színről színre látás ideje.

Hasznunk a feltámadásból, hogy a megnyílt sír fényében boldog nyugalommal tudunk nézni halottaink sírjára és a magunk sírjára is, mert a halálban sem hagy magunkra a mi Feltámadott Urunk. Ez új örömré hangoló üzenet.

A Feltámadott a kiteljesedés útját kínálja: élet – újjászületett élet – örökélet.

„*Úgy szoktuk nevezni ezeket: »megigazulás« – ez az alapja minden másnak is, »megszentelődés« – ez az, amiben egész földi életünk során részesülnünk kell –, és »megdicsőülés« – ez a jövődönék az az ígérete, amelyben teljességre fog jutni megváltásunk. Láttuk: mindháromhoz lényeges köze van Jézus Krisztus feltámadásának.*”¹¹

A feltámadáshit az alapja a Krisztus-hitnek. Keresztyén hit nem létezik feltámadáshit nélkül. Aki nem hisz a feltámadásban, az nem keresztyén. Sem a lélek-vándorlásban, sem a lélek halhatatlanságában nem hiszünk! Mi a feltámadásra teszünk fel mindent. Ennek a feltámadáshitnek a fontossága, hogy Isten diadalra vitte az életet, és ennek a diadalra vitt életnek vannak etikai következményei, olyan következmények, amelyek egyszerűen nem engedhetik meg, hogy mi úgy folytassuk az életünket, mint eddig. Ilyen következmény pl.:

– a megbékéltetés szolgálata, amely az átfogó békességet jelenti a bibliai „*salom*” értelmében;

– a halál ellen az életért való küzdelem: ahogyan Isten küzdött a halál ellen, úgy kell nekünk is küzdeni az életért;

– az *Apostoli Hitvallás* sem csupán a lélek, hanem a test feltámadását vallja, ha Isten ebben a testben akar feltámasztani, akkor ezért a testért sokkal nagyobb a felelősségünk, ezért az ember elkötelezett a testi élet megbecsülésére;

– áldozatvállalás az életért és harc a bűn ellen – ez a hit konzekvenciája.

Értelmünknek ez felfoghatatlan, Isten hatalma azonban korlátlan.

A Szentírás bizonyágtétele szerint Megváltó Urunk a „*halottak közül az elsőszülött*”. Tehát az első, a „*zsenge*”, aki a János evangéliumában olvasható szavait nekünk is üzeni: „*Én élek, ti is élni fogtok*” (Jn 14,19).

¹¹ VICTOR: *Megigazulás, megszentelődés, megdicsőülés*, 2.

Az örök élet evangéliuma meghirdetése nélkül nincs igazi húsvéti ünneplés. Vigyáznunk kell itt arra, hogy az örök élet nem a halál után kezdődő élet, hanem ott kiteljesedő élet. Voltaképpen akkor elkezdődik már, amikor az ember bűnei bocsánatában részesedve új életet nyer itt a földön. Amikor a halottak feltámadása elérkezik, akkor kiteljesedik, és győzelmet vesz az új élet, akkor már örök élet.

„A feltámadás és az örök élet nem éppen csak a halál után folytatódó, tehát mennyiségileg megnyújtott életet jelentik, hanem minőségileg más életet: az igazi életet, amelyre Isten teremtette és rendelte az embert, és amelynek csak a nyomorúságos mása az, amit a bűn által megrontott ember él ebben a világban. »Örök életnek« azért nevezük, mert a mulandóságnak nincs hatalma fölötte. A halál is csak teljesebb kifejlésének nyit kaput. De nem a halál után kezdődik. Ott csak kiteljesedik. Akkor kezdődik, amikor Isten a tőle elszakadt, bűnös embert visszafogadja magához, vagyis bűneinek bocsánatában részesíti. Aztán folytatódik, növekszik, mélyül és gazdagodik, amint az ember egyre jobban behatol az Istenmel való közösség áldásaiba. És egyszer majd eléri a maga teljes dicsőségét testünknek feltámadásában.”¹²

P. Bukowski az alábbiakra hívja fel a figyelmet a feltámadásról szóló igehirdetéssel kapcsolatban: Jézus feltámadása kizárólag Isten tette.¹³ Ez az esemény nem állítható be más világtörténelmi események sorába. A bibliai szövegek hallgatnak arról, hogy miként történt Jézus feltámadása. Amit elmondanak, azok Isten cselekvésének következményéről szólnak, a feltámadott megjelenéseiről. Mivel a feltámadás analógia nélküli esemény, a történelmi kutatás számára nem elérhető. Ezért az igehirdető óvakodjon attól, hogy a Jézus feltámadásáról szóló textusokat a történelmi kutatás felől próbálja megérteni és magyarázni, mert a történelmi kutatáson tájékozódó prédikáció elhallgatja azt a minőségi különbséget, ami Jézus feltámadása és minden más világtörténelmi esemény között van; nem veszi figyelembe a feltámadás titok-jellegét; nem veszi figyelembe, hogy a feltámadás csak a hit számára evidens. A történelmi kutatáson tájékozódó prédikáció nagy veszélye, hogy megpróbálja Jézus feltámadását besorolni az evilági realitások közé. A hallgatókat, akik ismerik a realitásokat, az ilyen megoldás nem elégíti ki. Ezt látva, a realitásokra figyelő prédikátor a moralizálás eszközához nyúl. Elvárja hallgatóitól, hogy a feltámadás evilági realitását cselekedeteikkel idézzék elő. Mottójuk: Feltámadás akkor történik, ha mi ezt meg azt tesszük... Ez visszaélés az etikával.¹⁴ A prédikációnak nem igazolnia kell a feltámadás tényét, hanem alapul venni.

---

¹² CZEGLÉDY: *A homiletika vázlatja*, 179.

¹³ Karl BARTH: *Kirchliche Dogmatik* IV/1. 331.

¹⁴ Peter BUKOWSKI: *Predigt wahrnehmen*, Neukirchen, 1990. 176–178.

Jézus feltámadása mint Isten cselekvése térben és időben, azaz az egyetemes emberi történelem konkrét körülményei között zajlott.¹⁵ Ha az igehirdető úgy gondolja, hogy a feltámadás a tanítványok hitének tartalma, azaz nem veszi figyelembe a feltámadás valóságos voltát, akkor a feltámadásról szóló textusokról a „mintha” értelmében fog beszélni. Úgy fogja beállítani a textusokat, mintha azok nem azt gondolnák, mint amit mondanak, hanem amit mondanak, az mitológiai vagy szimbolikus kifejezése annak, amit tulajdonképpen gondolnak.¹⁶

Húsvéti igehirdetésünk legyen hitvallás is! Ne szégyelljük megvallani a személyes reménységünket! A feltámadás ereje véget vet a rezignációnak, és élénkséget, elevenséget idéz elő. A Feltámadott uralma alatti keresztyén életet az is jellemzi, hogy a világot és annak hatalmait és hatalmasságait nem vesszük annyira komolyan, mint amennyire hajlamosak vagyunk komolyan venni a világot, és amennyire a világ hatalmasai szeretnék, hogy komolyan vegyünk őket.¹⁷

Összegzőként, Jézus Krisztus feltámadása az egész teremtett világ megújításának garanciája (ApCsel 3,21; Róm 8,23; 1Kor 15,22–28). A jelenlegi világ és az „új ég és új föld” (2Pt 3,13) viszonyára egyszerre jellemző a kontinuitás és a diszkontinuitás (1Kor 15,49–50): azt a végső szabadítást várjuk, amelynek erőit máris „megízleljük” (Zsid 6,5) és amely mégis egészen más lesz, mint amit el tudunk gondolni vagy képzelni (1Kor 2,9; 1Jn 3,2).¹⁸ „A végső szabadítás reménysége nem »aszthenikus«, hanem »szthenikus« érzés; nem tesz álmodozóvá és felelőtlené, hanem tette serkent, munkás életre buzdít, tudván, hogy »a mi munkánk nem hiábavaló az Űrban« (1Kor 15,58).”¹⁹

Felhasznált irodalom

BARTH, Karl: *Kirchliche Dogmatik* IV/1.

BARTH, Karl: *Kirchliche Dogmatik* IV/2.

BUKOWSKI, Peter: *Predigt wahrnehmen*, Neukirchen, 1990.

JOÓ Sándor: *Húsvét homiletikuma*, Debrecen, 1942.

JÜNGEL, Eberhard: *Igazságból való élet – Isten cselekvése és az emberi tett*, (ford. Básti Péter) Másik oldal, Felvidéki Teológus Fórum, 1997. február 27., 3. szám. 19.

PAP Ferenc, in: *Kálvinista Szemle*, (XIV.) 1933/17.

VAN DEN END, G.: *Zondag 17*, in: J.H. van de Bank et al. (red.): *Kennen en vertrouwen: handreiking bij de prediking van de Heidelbergse Catechismus*, Boekencentrum, Zoetermeer, 1993.

VICTOR János: *Megigazulás, megszentelődés, megdicsőülés*, in: *Az Űt*, 1951/41. 2.

¹⁵ BARTH: *Kirchliche Dogmatik* IV/1, 368.

¹⁶ BUKOWSKI: *Predigt wahrnehmen*, 179.

¹⁷ Uo. 186–190.

¹⁸ CZEGLÉDY: *A homiletika vázlata*, 179.

¹⁹ Uo. 179.